

Volkskrant, 10 augustus 2013

Van onze verslaggever, Peter de Graaf

DWINGELOO

‘Je kunt hier met je ogen dicht fietsen en je ruikt gewoon waar de lelievelden zijn’, zegt Coby Zoer aan de rand van een leliebollenveld in het Drentse dorp Dwingeloo. ‘Steeds meer esgronden worden verpacht aan lelietelers. Het stinkt hier altijd chemisch. Dat kan niet gezond zijn.’

‘Ze zeggen dat dit een groene gemeente is’, schampert Meta Oostendorp, verwijzend naar de twee nationale parken binnen de gemeentegrenzen van Westerveld: Dwingelderveld en Drents-Friese Wold. ‘Maar dit is geen groene gemeente, dit is een gifgroene gemeente. Je zit het hele bollenseizoen met pesticiden om je heen.’

Beide dames wonen in de buurt van het lelieveld en zijn verontrust over alle bestrijdingsmiddelen die bijna wekelijks over de akker worden gespoten. De bloembollenteelt maakt intensief gebruik van ‘gewasbeschermingsmiddelen’, zoals ze in de landbouwsector worden genoemd. ‘Het is puur gif’, zegt Zoer. ‘De mensen worden er benauwd van, krijgen irritaties aan ogen en longen.’

Oostendorp: ‘Maar we worden niet gehoord als burgers. De lelietelers en de gemeente zeggen dat alles binnen de wettelijke normen gebeurt. De omwonenden zijn de pineut. Dit zou niet moeten mogen in bewoond gebied.’

In het naburige Diever zetelt de stichting Bollenboos die al 12 jaar actie voert tegen de kwalijke gevolgen van de lelieteelt voor de volksgezondheid, het milieu en het landschap. ‘Van alle bloembollen gebruikt de leliebol het meeste gif’, aldus woordvoerder Bram Verhave. ‘In één teeltseizoen van maart tot oktober wordt wel 33 keer gespoten met gif. Als de gifkar weer eens langskomt, dan kun je als omwonende maar beter naar binnengaan en de ramen dichtdoen.’

Deze week werd bekend dat ook de Gezondheidsraad zich zorgen maakt over de gezondheidsrisico's die omwonenden van landbouwpercelen lopen door langdurige blootstelling aan chemische gewasbeschermingsmiddelen. In een conceptadvies aan het kabinet wordt aangedrongen op een grondig onderzoek hiernaar. Volgens de raad is er weliswaar geen hard bewijs, maar zijn er wel aanwijzingen dat buurtbewoners gezondheidsrisico's lopen.

Zo is uit buitenlands onderzoek gebleken dat er aanwijzingen zijn dat bepaalde aandoeningen bij omwonenden van landbouwbedrijven vaker voorkomen, zoals effecten op het ongeboren kind, leukemie bij kinderen en de ziekte van Parkinson. Volgens de Gezondheidsraad maken ook omwonenden in Nederland geregeld melding van misselijkheid of irritaties van huid, ogen of bovenste luchtwegen, maar is er nog nauwelijks onderzoek gedaan naar deze gezondheidsklachten.

'Eindelijk', verzucht Verhave. 'Eindelijk worden we serieus genomen. We zijn jarenlang door de landbouwsector en de gemeente weggezet als zeurkezen. Maar de Gezondheidsraad geeft ons op alle punten gelijk.'

Partner Rodina Fournell: 'We zijn ook best wel geschrokken van het rapport. We hadden liever geen gelijk gehad. Boeren en tuinders zitten in gesloten cabines of dragen beschermende kleding als ze met gif aan het spuiten. Maar de omwonenden moeten zich maar zien te redden.'

Soms geeft de tuinder de omwonenden een seintje. 'Dan word je als burger geacht zelf maatregelen te nemen', aldus Fournell. 'Zoals naar binnen gaan, deuren en ramen sluiten, altijd je voeten vegen, geen groente meer uit de moestuin eten. En dat laten we zomaar gebeuren.'

Dit voorjaar heeft de stichting Bollenboos, samen met de Partij voor de Dieren, een meldpunt opengesteld: de gifklikker. Er zijn al een paar honderd meldingen binnengekomen van overlast en aandoeningen door bestrijdingsmiddelen, uit het hele land.

Fournell: ' Op schoolpleinen mag absoluut niet met onkruidmiddelen worden gespoten. Maar de overheid staat wel toe dat een lelieveld naast een school wordt platgespoten met de ergste giffen. '

De leliebollenteelt is de laatste jaren op de Drentse zandgronden populair geworden als wisselteelt. Volgens Verhave is het ook erg lucratief voor boeren om percelen voor een jaar te verpachten aan lelietelers: 'Ze betalen vaak drie keer zoveel voor een hectare als gewone tuinders. Maar de grond wordt wel volledig uitgeput en vergiftigd. Ik ken percelen die jarenlang niet meer gebruikt kunnen worden.'

Hij zegt niet tegen de boeren en tuinders te strijden, maar tegen de in zijn ogen ondeugdelijke wet- en regelgeving. 'Je moet geen intensieve tuinbouw willen naast kwetsbare gebieden, zoals natuurparken, scholen of woonhuizen. En er mag best wat minder gif worden gespoten. Het is toch bizar dat dit zelfs in een waterwingebied en naast school gebeurt.'

De meeste leliebollen worden geëxporteerd naar Japan en de Verenigde Staten. 'Die Japanners zijn heel kritisch. Er mag geen smetje op de bol zitten', aldus Fournell. 'Zij krijgen de mooie bloemen, en wij zitten met de troep.'

Vlak achter het leliebollenveld in Dwingeloo heeft Sil Oostendorp een biologische tuinderij. 'De lelieteler heeft me beloofd dat hij niet zou spuiten als de windrichting mijn kant op stond', zegt de tuinder. 'Maar kijk en ruik maar: vanmorgen is er weer gespoten. En de wind staat mijn kant op. Ik verkoop wel biologische producten, maar zijn ze nog wel schoon?'

INZET:

Landbouworganisatie LTO Nederland ondersteunt het voorstel van de Gezondheidsraad om nader onderzoek te doen naar de risico's van gewasbeschermingsmiddelen. 'Niet alleen vanuit het belang van omwonenden, maar zeker ook vanuit de belangen van

ondernemers, hun medewerkers en hun gezinnen is zo'n onderzoek van groot belang. Ook zij worden blootgesteld aan deze middelen', zegt LTO-bestuurder Sjaak Langeslag, portefeuillehouder gewasbescherming.

Volgens hem zijn boeren en tuinders de laatste jaren al bezig om minder en effectiever te spuiten. Ook worden maatregelen genomen om verwaaiing te verminderen.

De Gezondheidsraad wil dat er bij de procedure voor de toelating van bestrijdingsmiddelen ook expliciet aandacht komt voor omwonenden. Langeslag vindt dat terecht: 'Bij de toelating van middelen wordt nu specifiek gekeken naar de risico's voor degene die de middelen toepast.' Hij moet bijvoorbeeld handschoenen of zelfs een masker dragen. Het is goed dat ook de risico's voor omwonenden beter in beeld worden gebracht.'